

Commissieleden

Over wijze van vergoeding en budget

Den Haag, oktober 2023

Samenvatting

Van alle Nederlandse gemeenten kent 90% de aanwezigheid van commissieleden (of met een andere benaming). In 17% van de andere gemeenten is er sprake van fractieondersteuning die de taken van commissieleden op zich neemt. In slechts 3% van de gemeenten is beide niet het geval: zij kennen geen ondersteuning door commissieleden.

Van de gemeenten die commissieleden kennen, geven 213 (86%) aan dat er sprake is van een vergoeding per vergadering. In 6% van de gemeenten is er sprake van een vaste vrijwilligersvergoeding. Van de gemeenten die een vergoeding per vergadering betalen, is het gemiddelde bedrag van deze vergoeding per vergadering €97,54, ofwel een bedrag conform het rechtspositiebesluit. In het geval van een vaste vrijwilligersvergoeding is dat €143,74, of conform de maximale vrijwilligersvergoeding.

Als het gaat om opleidingsbudget of een vergoedingsregeling voor opleidingen, ontbreekt dit in 39% van de gemeenten. Van alle gemeenten is er bij 15% sprake van een vast bedrag voor opleidingen. Dit bedrag is beschikbaar per commissielid, per jaar, en gemiddeld €417,29. In 33% van de gemeenten kunnen commissieleden de kosten voor opleidingsdoeleinden declareren bij de griffie. In 13% van de gemeenten kunnen commissieleden een opleiding of training volgen, bekostigd vanuit het fractiebudget.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek is de aanbeveling om allereerst te kijken naar het stelsel van de vergoedingen voor commissieleden. Het zou wenselijk zijn als er een vaste, maandelijkse vergoeding zou worden ingevoerd, zonder de uitgebreide administratieve rompslomp die met het huidige stelsel van vergoeding per vergadering is gemoeid.

Daarnaast is het aan te bevelen om los daarvan de vergoeding voor commissieleden te verhogen.

Er mag daarnaast meer aandacht besteed worden aan de rolomschrijving van het commissielid. Niet alleen om het commissielid meer duidelijkheid te verschaffen, en meer te betrekken bij de gemeenteraad, maar ook om een duidelijk onderscheid tussen raadsleden en commissieleden te bewerkstelligen.

Vervolgonderzoek

Om een beter beeld te krijgen van het onderscheid tussen commissieleden en fractieondersteuning, alsook van de fractieondersteuning die taken van commissieleden waarnemen, is het aan te raden om dit onderwerp nader te onderzoeken.

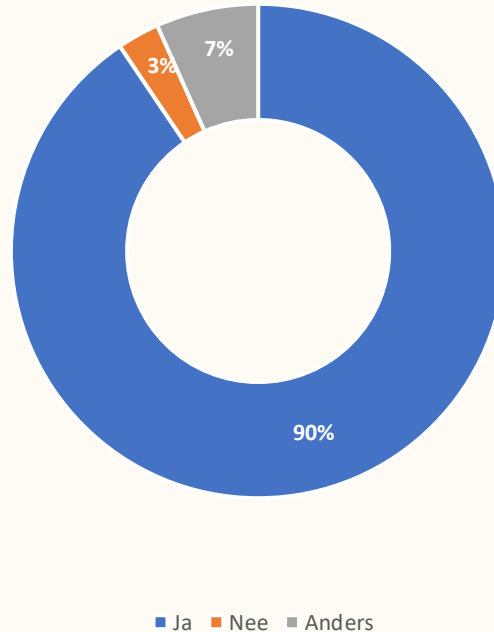
Het is aan te bevelen om meer onderzoek te doen naar de verhoudingen tussen raadsleden en commissieleden, zowel in de raad als in de fractie. Zo zou er verder onderzoek gedaan moeten worden naar de mate waarin en de momenten waarop het commissielid het raadslid mag vervangen. Ook is het aan te raden verder onderzoek te doen naar de rechten van commissieleden als het gaat over meedoen, meepraten en meebeslissen binnen de fractie.

Verantwoording

De uitvraag onder griffiers heeft plaatsgevonden in de periode van 13 juli 2023 tot en met 29 augustus 2023. Dit resulteerde in 254 unieke responses. Het aantal respondenten ligt daarmee op 254. Dit onderzoek geeft zodoende een representatief beeld van 74,27% van alle Nederlandse gemeenten.

Onderzoeksvraag 1: Zijn er in uw gemeente commissieleden?

Van de 254 gemeenten geven 230 (90%) aan dat dit het geval is. In 7 gemeenten (3%) is dit niet het geval.

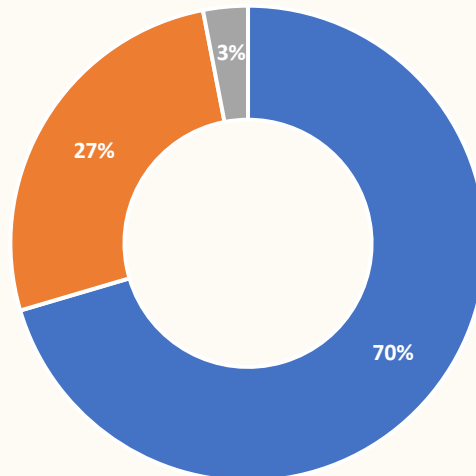
Bij 17 gemeenten (7%) is aangegeven dat fractieondersteuners een deel van de taken van commissieleden waarnemen, en ontbreekt het in deze gemeente strikt gezien aan commissieleden. Zij vallen zodoende in deze grafiek onder de categorie 'Anders'.

Inclusief bovengenoemde groep kent een overweldigende meerderheid (97%) van de ondervraagde gemeenten commissieleden, of fractieondersteuning die soortgelijke taken uitvoert.

In één gemeente zullen per ingaande van 23 september commissieleden benoemd worden. Omdat de voorzieningen die voor commissieleden getroffen in antwoord op de vragenlijst zijn doorgegeven, zal de betreffende gemeente in het vervolg van de rapportage beschouwd worden als een gemeente met commissieleden.

Onderzoeksvraag 2: Is er in uw gemeente sprake van een onderscheid tussen commissieleden en fractieondersteuning?

■ Ja ■ Nee ■ Weet niet

In totaal geven 162 gemeenten (70%) aan dat er een onderscheid is tussen commissieleden en fractieondersteuning.

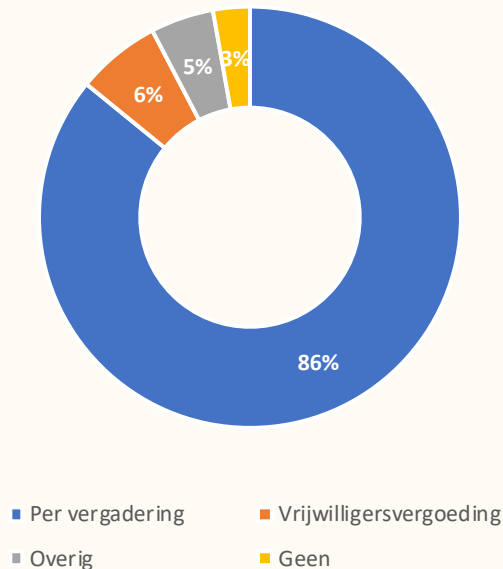
In 61 gemeenten (27%) is er geen onderscheid tussen commissieleden en fractieondersteuning. Uit deze groep van 61 gemeenten hebben in ieder geval 16 gemeenten aangegeven dat er (nog) geen sprake is van fractieondersteuning: in deze gemeenten zijn er slechts commissieleden.

Voor de overige gemeenten in deze groep (45) kan hetzelfde betekenen. In deze gemeenten is er in ieder geval geen sprake van onderscheid. Bij 7 gemeenten (3%) is dit onduidelijk.

Enquêtegroep: De gemeenten die bij onderzoeksvraag 1 in de categorie 'Anders' en de categorie 'Nee' vallen, zijn in deze vraag buiten beschouwing gelaten. In beide gevallen is er per definitie geen sprake van een onderscheid, aangezien zij geen commissieleden kennen. Er blijft zo een groep van 230 gemeenten over.

Onderzoeksvraag 3: Commissieleden hebben op basis van rechtspositieregels voor het bijwonen van vergaderingen recht op een vergoeding. Welke vergoeding krijgt een commissielid in uw gemeente?

Van de gemeenten die commissieleden kennen, geven 213 (86%) aan dat er sprake is van een vergoeding per vergadering.

In 14 gemeenten ontvangen commissieleden een vaste vrijwilligersvergoeding. In één gemeente ontvangen commissieleden een vrijwilligersvergoeding op basis van de bijgewoonde vergaderingen, en in één gemeente krijgen de steunfractieleden één twaalfde van de maximale vrijwilligersvergoeding. Het totaal in de categorie 'Vrijwilligersvergoeding' komt zodoende op 16 gemeenten (6%).

In 7 gemeenten (3%) ontbreekt de vergoeding. Hierbij moet worden opgemerkt dat in al deze gemeenten sprake is van fractieondersteuning die taken van het commissielid op zich neemt. Het is onduidelijk of en welke vergoeding de fractieondersteuners ontvangen.

Categorie 'Overig'

12 gemeenten vallen in deze grafiek onder de categorie 'Overig' (5%). In één gemeente is er sprake van zowel een vergoeding per vergadering als een vaste maandelijkse vergoeding. In 5 gemeenten is er sprake van een vaste maandelijkse vergoeding, en in 1 gemeente een jaarlijkse vergoeding.

In één gemeente is er een vaste vrijwilligersvergoeding en een vergoeding per vergadering. Mogelijk komt deze respons voort uit het feit dat de vergoeding per vergadering in de vorm van een vrijwilligersvergoeding wordt of kan worden uitbetaald. Dit was het geval bij in ieder geval bij vier andere gemeenten.

Verklaring

Naast een vergoeding per vergadering is het juridisch gezien enkel mogelijk om als gemeente een vrijwilligersvergoeding te geven aan commissieleden).

Het lijkt evident dat er in het geval van de gemeenten die aan hebben gegeven dat er sprake is een vaste maandelijks- of jaarlijkse vergoeding is geantwoord, het in werkelijkheid gaat om een vrijwilligersvergoeding (op maandelijks of op jaarlijkse basis).

Dat zou betekenen dat het percentage van de gemeenten die commissieleden een vaste vrijwilligers geven, op 11% komt.

Enquêtegroep: *In de analyse van de beantwoording op de vraag is gebruikgemaakt van de gemeenten die hebben aangegeven dat er commissieleden zijn (of fractieondersteuners die deze werkzaamheden verrichten) in de desbetreffende gemeente. Daarbij zijn ook de antwoorden van de gemeente met toekomstige commissieleden in beschouwing genomen. Dat brengt het totaal op 248 gemeenten.*

Onderzoeksvraag 4: Welk bedrag/welke vergoeding krijgt het commissielid voor het bijwonen van vergaderingen?

Vergoeding per vergadering

In antwoord op deze vraag gaven niet alle respondenten een bedrag door. In 66 gemeenten is aangegeven dat zij een vergoeding conform het rechtspositiebesluit uitbetalen. De hoogte van het bedrag is zodoende afhankelijk van de grootte van de desbetreffende gemeente.

Van de gemeenten waarvan wel duidelijk is wat de hoogte van de vergoeding is, is het onduidelijk of dit bedrag conform het rechtspositiebesluit is bepaald.

- Van de 213 gemeenten die een vergoeding per vergadering betalen, en van de 143 waarvan dit bedrag bekend is, is de gemiddelde vergoeding per vergadering €97,54. De meest voorkomende vergoeding (mediaan) is 91,28 (54 gemeenten). De laagste vergoeding is €60,00 (1 gemeente), de hoogste vergoeding €215,18 (1 gemeente).

Vrijwilligersvergoeding

In antwoord op deze vraag gaven niet alle respondenten een bedrag door. In 7 van de 16 gevallen krijgen commissieleden de maximale vrijwilligersvergoeding (over een periode van 10 maanden). Dit bedrag wettelijk vastgelegd.

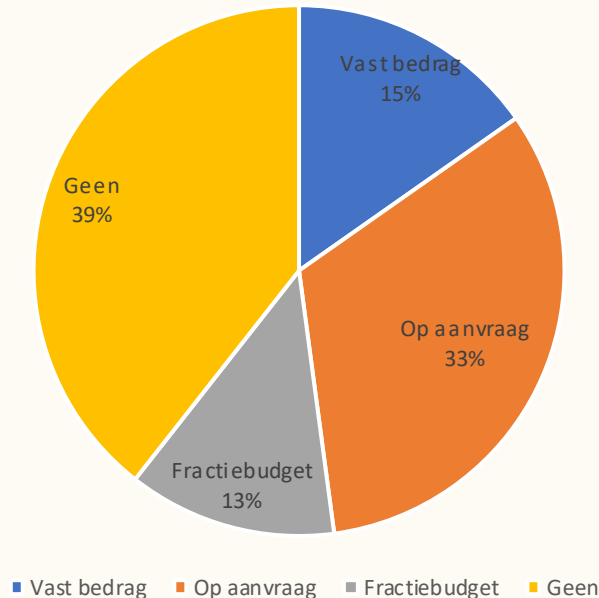
Van de overgebleven 9 gemeenten is bij 2 gemeenten aangegeven dat er een vrijwilligersvergoeding wordt gegeven, maar dat daar geen bedrag aan gekoppeld is. In beide gevallen gaat het om gemeenten waar er fractieondersteuning is, die taken van commissieleden op zich nemen. Deze antwoorden zijn logischerwijs buiten beschouwing gelaten.

- Van de overige 7 gemeenten, is de gemiddelde vergoeding €143,74. De laagste vergoeding is €65,-, de hoogste vergoeding €190,-.

Enquêtegroep: In de analyse van de beantwoording op de vraag is gebruikgemaakt van de gemeenten die hebben aangegeven dat er commissieleden zijn (of fractieondersteuners die deze werkzaamheden verrichten) in de desbetreffende gemeente. Daarbij zijn ook de antwoorden van de gemeente met toekomstige commissieleden in beschouwing genomen.

Voor de analyse van de antwoorden op deze vraag is verder onderscheid gemaakt op basis van de soort vergoeding. Buiten beschouwing gelaten is de categorie 'Overig' uit onderzoeksvraag 3. Dat brengt het aantal gemeenten meegenomen in deze vraag op 229.

Onderzoeksvraag 5: Welk bedrag/welke vergoeding krijgt het commissielid voor het volgen van trainingen en opleidingen?

In 36 gemeenten is er sprake van een vast bedrag voor opleidingen (15%). Dit bedrag is beschikbaar per commissielid, per jaar (tenzij anders aangegeven). Deze bedragen variëren van €91,28 tot €2000. Gemiddeld is het bedrag €417,29. Het meest voorkomende bedrag is €500 (9 gemeenten).

In 77 gemeenten (33%) kunnen commissieleden de kosten voor opleidingsdoeleinden declareren bij de griffie, of van tevoren een aanvraag doen om de opleidingskosten te laten vergoeden door de griffie. In veertien gemeenten binnen deze groep wordt dit betaald vanuit het opleidingsbudget (5,6%).

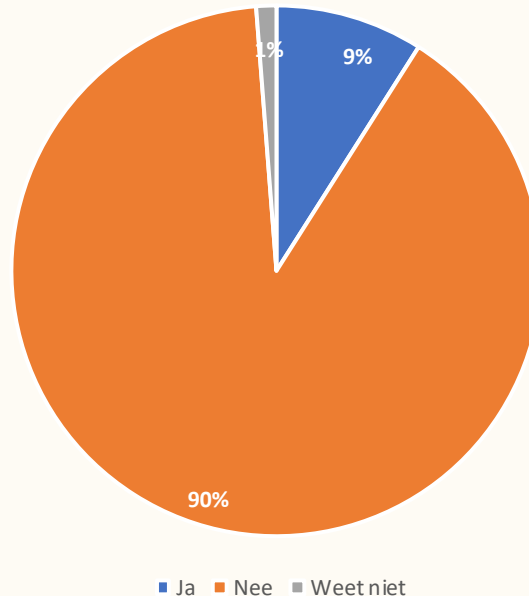
In 30 gemeenten kunnen commissieleden een opleiding of training volgen, bekostigd vanuit het fractiebudget (13%).

In 93 gemeenten is er geen budget voor het volgen van trainingen of opleidingen door commissieleden (39%). Daarbij werd meermaals aangegeven dat commissieleden deel mogen nemen aan raadsbrede trainingen.

Enquêtegroep: In de analyse van de beantwoording op de vraag is gebruikgemaakt van de gemeenten die hebben aangegeven dat er commissieleden zijn (of fractieondersteuners die deze werkzaamheden verrichten) in de desbetreffende gemeente. Daarbij zijn ook de antwoorden van de gemeente met toekomstige commissieleden in beschouwing genomen. Dat brengt het totaal op 248 gemeenten.

Onderzoeksvraag 6: Zijn er voor de commissieleden van eenpersoonsfracties in uw raad andere regels en afspraken?

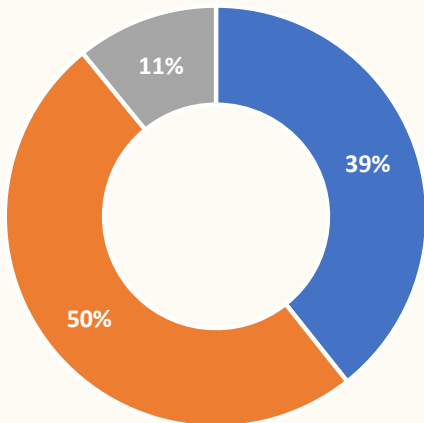
In 219 gemeenten (90%) is dit niet het geval. In 3 gemeenten (1%) is dit onduidelijk.

In 22 gemeenten (9%) is dit wel het geval. Zo mogen in eenpersoonsfracties in veel van deze gemeenten meer commissieleden aanstellen (8 gemeenten). In de andere gemeenten mogen hebben bijvoorbeeld enkel een- en tweepersoonsfracties hebben recht op een commissielidbenoeming of is er een aparte regeling rondom de vervanging van raadsleden door commissieleden bij commissiedebatten.

Enquêtegroep: In de analyse van de beantwoording op de vraag is gebruikgemaakt van de gemeenten die hebben aangegeven dat er commissieleden zijn (of fractieondersteuners die deze werkzaamheden verrichten) in de desbetreffende gemeente. Daarbij zijn ook de antwoorden van de gemeente met toekomstige commissieleden in beschouwing genomen.

In vier gemeenten wordt aangegeven dat dit niet van toepassing is in de desbetreffende gemeente. In deze gemeenten is er geen sprake van commissieleden, maar van fractieondersteuning die taken van de commissieleden overneemt. Deze laten we dus buiten beschouwing, hetgeen het totaal aantal tot 244 brengt.

Onderzoeksvraag 9: Worden de commissieleden in uw gemeente voorgedragen op basis van de kandidatenlijsten van fracties?

■ Ja ■ Nee ■ Bij voorkeur

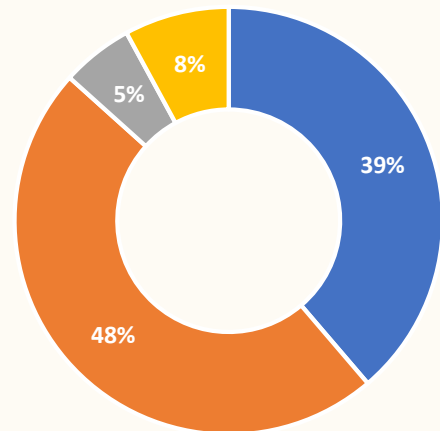
In 94 gemeenten (39%) worden de commissieleden voorgedragen op basis van de kandidatenlijsten van fracties.

In 26 gemeenten heeft dit de voorkeur, maar is het niet verplicht.

In 119 gemeenten (50%) is dit niet het geval.

In alle deze categorieën gaven respondenten aan dat dit in ieder geval in de eerste twee jaar het geval is. Daarna is het niet langer verplicht, of geniet het niet langer de voorkeur.

Daarom is er een vierde categorie toegevoegd, waarbij dit voor twee jaar geval is (indien anders aangegeven). Dat was het geval bij 19 gemeenten.

■ Ja ■ Nee ■ Bij voorkeur ■ Na 2 jaar

Enquêtegroep: In de analyse van de beantwoording op de vraag is gebruikgemaakt van de gemeenten die hebben aangegeven dat er commissieleden zijn (of fractieondersteuners die deze werkzaamheden verrichten) in de desbetreffende gemeente. Daarbij zijn ook de antwoorden van de gemeente met toekomstige commissieleden in beschouwing genomen. Dat brengt het totaal op 248 gemeenten.

Aanbevelingen en observaties

In de enquête is er gevraagd naar tips, adviezen en wensen op gebied van het verbeteren van de rol- en rechtspositie van commissieleden.

Van de 115 respondenten die op deze open vraag een antwoord heeft gegeven, gaven 42 respondenten aan een hogere vergoeding voor commissieleden aan te bevelen. Hiervan werd 11 keer aangegeven dat het wenselijk zou zijn is als er een vaste, maandelijkse vergoeding zou worden ingevoerd.

"De hoeveelheid werk die commissieleden verrichten staat totaal niet in verhouding tot de vergoeding die ze ontvangen. Soms doen commissieleden meer dan verkozen raadsleden."

"Voor de rechtspositie van commissieleden past een vaste vergoeding vaak beter bij de huidige praktijk dan een presentievergoeding. Bovendien laat het ook zien dat het werk van commissieleden uit meer bestaat dan het bijwonen van vergaderingen."

Het meer betrekken van commissieleden in het werk van de gemeenteraad werd door 10 respondenten aangegeven. Het commissielidmaatschap is een goede opleidingsplek voor toekomstige raadsleden, het is daarom van belang om commissieleden zoveel mogelijk mee te laten doen.

"Laat de commissieleden zo veel mogelijk meedoen, het is een mooie kweekvijver voor toekomstige raadsleden."

"Commissieleden waarderen het als hun rol wordt versterkt. Neem ze mee in opleiding en training."

Evenveel respondenten gaven aan dat het belangrijk is dat er voldoende onderscheid blijft bestaan tussen raadsleden en commissieleden. Daarnaast gaven 9 respondenten aan dat er goed, landelijk wordt vastgelegd wat de rechten en plichten zijn van commissieleden. Voor in totaal 19 respondenten is een duidelijke rolomschrijving aan te bevelen.

"Het is belangrijk dat er voldoende onderscheid tussen raadsleden en commissieleden blijft, zoals nu ook al in de Gemeentewet opgenomen, zodat het ambt van raadslid ook daadwerkelijk een speciaal soort ambt blijft. Commissieleden zouden niet precies dezelfde rechten horen te hebben."

"Eenduidige regels opstellen en vastleggen over benoeming commissieleden. Nu is alles nog behoorlijk vrijblijvend. Dat heeft zijn voordelen, maar scheidt ook onduidelijkheid."

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden